זבחים שיעור א'— נשפך הדם

1) **ויקרא פרק א פסוק ה**

וְשָׁחַט אֶת־בֶּן הַבָּקָר לִפְנֵי יְקֹוָק וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת־הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת־הַדָּם עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד

רמב"ן ויקרא פרק א פסוק ה

והקריבו זו קבלת הדם, שאין לשון והקריבו קריבת הדם למזבח שהיא ההולכה, אבל הוא לשון קרבן, שיעשו מן הדם קרבן

מנחות ז:

2) קדקע שכן מצינו בסידור בזיכין/בעי רבא קידוש קומץ מאי ממנחה ילפינן לה או ג] מדם ילפינן לה הדר פשטה מדם ילפינן לה ומי אמר רבא הכי והא אתמר קומץ שחלקו בשני כלים רב נחמן אמר אינו קדוש ורבא אמר קדוש ד] ואם איתא לילף מדם הדר ביה רבא מההיא ודם מנלן דלא קדוש לחצאין *דתני ה] רב תחליפא בן שאול קידש פחות מכדי הזאה בכלי זה ופחות מכדי הזאה בכלי זה לא קידש ואיבעיא להו בדם מאי הלכתא היא ו] ומהלכתא לא ילפינן או דלמא התם מאי

תלמוד בבלי מסכת מנחות דף ז עמוד ב

והשיריים: קידוש קומץ מאי. דלא אשכחן בבזיכין כשהוא מסלקן דהיינו (א כב] קמילה שיהא נותנו לשום כלי אלא מיד מקטירו הלכך ליכא למפשט קידוש קומץ מהתם: כג] מדם. (ב [ג] מקבלת [דם] דכתיב (שם א) והקריבו בני אהרן ואמרינן בתורת כהנים *והקריבו זו קבלת הדם וקידוש קומץ כנגד כד] ארבע עבודות של דם קמילה כנגד שחיטה וקידוש קומץ כנגד קבלה והולכה כי הולכה והקטרה כנגד כה] ~~(ד' עבודות של דם קמילה כנגד שחיטה והולכה כנגד~~) זריקה: ומי אמר רבא

כד] כנגד קבלת הדם הוא דארבע עבודות במנחה כנגד: כה] כנגד זריקה והשאר נמחק:

תלמוד בבלי מסכת מנחות דף ז עמו

2a) **תלמוד בבלי מסכת סוטה דף יד עמוד ב**

סדר מנחות כיצד? אדם מביא מנחה מתוך ביתו בקלתות של כסף ושל זהב, ונותנה לתוך כלי שרת ומקדשה בכלי שרת, ונותן עליה שמנה ולבונתה ומוליכה אצל כהן, וכהן מוליכה אצל מזבח ומגישה בקרן דרומית מערבית כנגד חודה של קרן ודיו, ומסלק את הלבונה לצד אחד וקומץ ממקום שנתרבה שמנה, ונותנו לתוך כלי שרת ומקדשו בכלי שרת

זבח'ם כה.

3) מתני' **נשפך הדם על הרצפה ואספו פסול: גמ' תנו רבנן °ולקח הכהן המשיח מדם הפר מדם הנפש ולא מדם העור ולא מדם התמצית מדם הפר דם מהפר יקבלנו דאי סלקא דעתך מדם הפר כדכתיב מדם ואפילו מקצת דם *והאמר רב (א) ג] השוחט צריך שיקבל את *כל דמו של פר שנאמר °ואת כל *דמו ישפוך אלא מדם הפר דם מהפר יקבלנו וקסבר *גורעין ומוסיפין ודורשין גופא אמר רב יהודה אמר רב השוחט

תלמוד בבלי מסכת זבחים דף כה עמוד א

שמעתי' במנחות: מתני' נשפך (א על הרצפה. מצואר בהמה שלא נתקבל בכלי: גמ' מהפר יקבלנו. שאם נשפך מן הצואר על הרצפה ואספו פסול שהרי לא נתקבל מהפר* דאי ס"ד דהאי מ"ם דכתיבא במדם דרשינן ליה כדכתיב דמשמע מקצת הדם יקבל והאמר רב ס] כו': (ב גורעין. את מתיבה זו ומוסיפין אותה על חבירתה ודורשים י] *כר"ש

4) **ספרא ויקרא - דבורא דנדבה פרשה ד**

יא) והקריבו בני אהרן הכהני' את הדם וזרקו. מת"ל שוב את הדם, מנין אתה אומר נשפך מן הכלי על הרצפה ואספו כשר תלמוד לומר שוב את הדם, יכול אפילו נשפך מצואר בהמה על גבי הרצפה יחזור ויאספנו ויהא כשר תלמוד לומר הדם הדם שנתקבל בכלי

5) **תלמוד בבלי מסכת יומא דף מח עמוד א**

תנן התם: נשפך הדם על הרצפה ואספו - פסול, מן הכלי על הרצפה ואספו - כשר. מנא הני מילי? דתנו רבנן: ולקח מדם הפר .....- דם מהפר יקבלנו. דאי סלקא דעתך מדם הפר מדם ואפילו מקצת דם, והאמר רב יהודה: המקבל צריך שיקבל את כל דמו של פר, שנאמר ואת כל דם הפר ישפך אל יסוד מזבח. אלא שמע מינה: מאי מדם הפר - דם מהפר יקבלנו, וקסבר: גורעין ומוסיפין ודורשין.

בעי רב פפא: נתפזר הקטורת ממלוא חפניו, מהו? ידו כצואר בהמה דמי - ופסולה, או דילמא: ככלי שרת דמי - ולא פסולה? – תיקו

זבחים צב:

c) ליה בעי רבי
אבין ין נשפך על הרצפה ואספה מהו
אצרוכיה הוא דלא אצרכיה רחמנא כלי שרת
והלכך אוספו וכשר או דלמא מיפסל פסל
ביה רחמנא כלי שרת והלכך אוספו ופסול

תלמוד בבלי מסכת זבחים דף צב עמוד ב

דקתני בה נמי פרכסה ויצאה לחוץ וחזרה פסולה: **נשפך על הרצפה** · מצואר העוף: **אצרוכי הוא דלא אצרכיה רחמנא כלי שרת** · וצואר טו] דידיה הוא במקום כלי שרת *והלכך לאוספו כשר ולהזותו למזבח דה"ל כנשפך מן הכלי על הרצפה ואספו דכשר: ← **או דלמא מיפסל פסיל ביה רחמנא כלי שרת** · דדוקא כז] *שייר ולא כתב ביה קבלה משום דבעי להזותו מן העוף עצמו למזבח וכ"ש דרצפה פוסלתו: **תיפוק לי** · דלא בעי כיבוס בלאו מיעוטא דזאת דהא איפסיל ליה דם מכי מטא לאויר הבגד ולאו ראוי

תלמוד בבלי מסכת זבחים דף צב עמוד ב

חידושי הגרי"ז

7) ← עכ"ל, ומפשטות לשון רש"י משמע דמישך שייך לפסול דנשפך, דהלא לצד זה דכשר כתב רש"י הטעם דהו"ל כנשפך מן הכלי על הרצפה דכשר, ומשמע דלצד שפסול ג"כ הפסול הוא משום נשפך, וכן משמע בסוף ← דבריו דמסיק וכ"ש דרצפה פוסלתו, וקשה מה שייך כאן לפסול דנשפך כיון דאי"צ כלל קבלה בבלי שרת ובעוף אי"צ כלל קבלה, ולמה לא פירש כפשוטו משום דבעינן שיזה מן העוף בעצמו וע"כ פסול וצ"ע,

7a) וכן קשה מיומא (דף מ"ח ע"א) דאיבעי' לן בחפן מלא חפנים קטורת ונתפזר על הרצפה אי כשר ידו ככלי שרת דמי, או כצואר בהמה דמי, ומה שייך שם פסול נשפך כיון דליכא שם דין קבלה כלל, ואף דאמרינן התם דבעי כלי, זהו רק משום דלא אפשר, ואפילו אי נימא דמשום זה בעי כלי, אבל דין קבלה וקידוש בכ"ש ודאי דליכא, וא"כ מה שייך שם פסול נשפך.

8) רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק יג הלכה יב
סדר הבאת המנחה כיצד, מביא אדם סולת מתוך ביתו בקלתות של כסף או של זהב או של שאר מיני מתכות כלי שהוא ראוי לכלי שרת.... ונותן עליה שמנה ולבונתה ומוליכה אצל כהן, והכהן מוליכה אצל המזבח ומגישה בקרן דרומית מערבית כנגד חודה של קרן ודיו, ומסלק את כל לבונתה לצד אחד וקומץ ממקום שנתרבה שמנה שנאמר מסלתה ומשמנה, ונותן הקומץ לכלי שרת ומקדשו בכלי שרת, וקומץ שחלקו בשני כלים אינו קדוש וחוזר ומקדש

a) משנה למלך הלכות מעשה הקרבנות פרק יג הלכה יב
וקומץ שחלקו בשני כלים כו'. יש להסתפק אם חזר ועירבו בכלי אחד אי מהני ..... אך ראיתי שסיים בדבריו וחוזר ומקדש נראה דס"ל דיש תיקון אם חזר ועירבן ונתנם בכלי אחר ולא ידעתי טעם דין זה דהא כיון דבשעת מתן כלי לא נתקדש כי חזר וקדש לא מהני משום דהוי כנשפך מצואר הבהמה

9) חידושי ר' חיים הלוי הלכות מעשה הקרבנות פרק יג הלכה יב
סדר הבאת המנחה כיצד וכו' וקומץ שחלקו בשני כלים אינו קדוש וחוזר ומקדש עכ"ל
ולעיל בפ"ד כתב ז"ל וכל הזבחים שקבל מדמם פחות מכדי הזייה לא נתקדש הדם עכ"ל, ולא הזכיר שיחזור ויקדש, ... מפשטות הלשון משמע דבדם לא מהני מה שיחזירם אח"כ לכלי אחד, ומשום דלקבלה שניה חשוב הכלי שרת הראשון כנשפך הדם דלית ליה תקנתא, כיון דלא נתקדש הדם בו,

a) וקשה מאי שנא קומץ מדם, והלא קומץ מדם יליף בין לענין נשפך ובין לענין שצריך לקבלו כשיעור, וכמבואר כן במנחות דף ז' ודף כ"ו, ומאי שנא דבקומץ מהניא חזרתן לכלי אחד ובדם לא מהניא, וכבר עמד על זה המשנה למלך בפי"ג שם

b) והנה יסוד הדין מה דנשפך פסול ולא מהניא מה שיחזור ויקבל אח"כ בכלי שרת, מבואר בזבחים דף כ"ה [ע"א] דילפינן לה מקרא דולקח מדם הפר דם מהפר יקבלנו וכיון דנשפך תו לא הויא הקבלה מהפר,

c) וא"כ צ"ע במאי דילפינן מיניה למנחות דנשפך הקומץ פסול והלא בקומץ ליכא מקום מסויים מאין שיקבלנו,

d) וצ"ל דהא מיהא ילפינן שלא יהיה הקומץ במקום אחר קודם קבלה ורק שיקובל תיכף בכלי המקבלו והמקדשו, ואף על גב דבקומץ ליכא דינא מאין שתהא נעשית הקבלה, מ"מ הא מיהא ילפינן קומץ מדם שתהא תיכף אחר קמיצה קבלה ולא יהיה הקומץ במקום אחר בינתים, וע"כ כשנתפזר נפסל.

e) לפי מה שנתבאר דבקומץ ליכא דינא בסדר הקבלה מאין שתהא נעשית, ועיקר הדין דנשפך בקומץ הוא רק שלא יהא הקומץ במקום אחר קודם קבלה,

f) וא"כ י"ל דבקבל מקצת קומץ בכלי שרת, דכלי שרת **הא הוי מקום הראוי לקבלה**, וכשיוסיפו עליו החצי קומץ השני הלא תהיה אז קבלה על כל הקומץ, גם על החצי קומץ הראשון למפרע, וא"כ י"ל דגם עתה לא חשוב נשפך, ואף על גב דלא נתקדש הקומץ בו משום דהוי רק מקצת קומץ, מ"מ זהו רק חסרון שיעור, **אבל נשפך לא הוי**, כיון דהוי מקום הראוי לקבלה, ולא פסלינן רק היכא שהיה הקומץ במקום אחר שאינו ראוי לקבלה, אבל בכלי שרת דהוי מקום הראוי לקבלה לא חשוב נשפך.

g) **אכן כל זה הוא רק בקומץ**, דלית ביה דינא מאין שתהא נעשית הקבלה, ורק דין נשפך הוא דאית ביה,

h) **משא"כ בדם**, דאית ביה דינא, דדם מהפר יקבלנו בסדר עבודת הקבלה שתהא דוקא מהפר ולא ממקום אחר, א"כ כיון דהרי הא מיהא דהקבלה נעשית בהכלי שרת השני, ע"כ ממילא שוב לא הוי מהפר, וממילא דנפסל כנשפך.

i) ולפי זה זהו שפסק הרמב"ם בקומץ שחלקו בשני כלים דחוזר ומקדש, והיינו משום דכל שהוא בכלי שרת לא חשוב נשפך, ובדם פסק בסתמא דלא נתקדש הדם ולא הזכיר שיחזור ויקדש, והיינו משום דבדם הוי דינא דגם מכלי שרת חשוב נשפך, משום דינא דדם מהפר יקבלנו וכמו שכתבנו

10) **ובא מעשה לפני חכמים בלשכת הגזית לו והכשירו *אמר רבי זירא אמר**
רבי (א) הצורם אזן הפר ואח"כ קיבל דמו פסול שנאמר °ולקח מדם הפר:
פר שהיה כבר אשכחן קדשי קדשים קלים מנלן אמר רבא תניא °שה

תלמוד בבלי מסכת זבחים דף כה עמוד ב

(בכורות דף לו.) נפגמה אזנו גבי מום : **ואחר כך קיבל דמו** . דהוה כא] ביה מום בין שחיטה לקבלה : **פסול כבר** . צריך שיהא שלם
בשעת קבלה כבשעת שחיטה : **אשכחן קדשי קדשים** . כב] דהאי בפר (*העלם דבר של צבור) כתיב : **בשעת שחיטה** . דכתיב (שמות יב) [

תלמוד בבלי מסכת זבחים דף כה עמוד ב

11)

חידושי הגרי"ז זבחים כ"ה ע"ב

c) **וע"ב** נראה לי דמקרא דדם מהפר יקבלנו, לא ידעינן אלא דהוי סדר בקבלה דליהוי קבלה מהפר, ומקרא דילפינן בספרא "הדם" ילפינן דהוי פסול בחפצא דדם, דאם אינו במקומו היינו או בצואר דהוי מקום לקבלת הדם מהצואר או בכלי דנתקדש חל פסול על הדם,

b) וע"כ מצרכינן קרא להכשיר בנתקבל בכלי, דהו"א דצריך להיות כל הזמן בכלי, ואם נשפך מן הכלי ג"כ חל פסול נשפך, וגלי לן קרא דכשנתקבל בכלי כשר, ואי לאו דגלי לן קרא שדם מהפר יקבלנו, לא הוי ידעינן כלל דמקום הדם הוא דוקא בפר, אבל אחר דגלי לן קרא דהקבלה צריכה להיות מהפר דוקא, ילפינן בספרא דכשאין הדם במקומו חל פסול נשפך על עצם הדם,

c) וממילא שייך דין זה אף בקומץ, וכן שייך דין זה בקטורת אף דליכא התם דין קבלה, דכאן מקום הקטורת הוא בידו וחל פסול נשפך על הקטורת,

d) **ועפי"ז**
מבואר ג"כ הא דפירש"י דבדם חטאת העוף שייך בו פסול נשפך, היינו דהאיבעי' שם בגמרא אם הצואר הוא במקום כלי שרת, ממילא הוי כנשפך מן הכלי וכשר, או דילמא דצואר לא הוי כב"ש, וכיון דמקום הדם הוא בצואר, שייך בו פסול נשפך אם אינו במקומו.